

Streszczenie pracy:

Analiza asymetrii zmiennej (FA) pozwala na określenie wpływu czynników stresogennych na rozwój orgazmu, a także na określenie odporności na stres. W pracy sprawdzano czy istnieje związek pomiędzy asymetrią zmienną, a statusem socjo-ekonomicznym. Dodatkowo sprawdzono czy istnieje korelacja pomiędzy występowaniem hipoplazji szkliwa, *cribra orbitalia*, wysokością podstawy czaszki.

Badany materiał obejmował trzy serie – seria z cmentarza przy Najświętszej Marii Panny zawierała 47 czaszek, z cmentarza przy kościele św. Marka 14, z cmentarza przy kościele św. Piotra również 14. Zgodnie ze źródłami historycznymi reprezentowały one ludność o odmiennym SES. Wykonano zdjęcia radiologiczne każdej czaszki w dwóch projekcjach przednio-tylnej i bocznej. Każdą czaszkę poddano skanowaniu w CT. Otrzymane obrazy rentgenowskie zeskanowano i analizowano w programie ImageJ. Skany CT analizowano w programach ICATVision oraz Radiant. Dla wykonanych pomiarów wyznaczono poziom FA. Do oznaczenia typu asymetrii wykorzystano test Kruskala-Walissa, natomiast do oznaczenia poziomu asymetrii zmiennej wykorzystano wskaźnik FA1.

Asymetrie wykazywały czaszki pochodzące z każdej serii. Poziom asymetrii był różny w zależności od regionu czaszki. Wysoki poziom FA charakteryzował podstawę czaszki niższą część twarzową. Pomiar wykazywał wyższe wartości dla cech prawostronnych. Różnice w poziomie asymetrii zmiennej odnotowano pomiędzy wszystkimi seriami, niemniej były one istotne statystycznie u osobników płci męskiej (ml-mf, a. for.sp.). Najniższą średnią wartość wskaźnika FA1 odnotowano dla czaszek z cmentarza przy kościele św. Piotra, u obu płci. Najwyższe wartości FA odnotowano, dla czaszek męskich w serii z cmentarza Najświętszej Marii Panny, dla czaszek żeńskich w serii z cmentarza przy kościele św. Marka. Różnica w częstości występowania hipoplazji szkliwa i *cribra orbitalia* pomiędzy stanowiskami nie była statystycznie istotna. Istotną różnicę odnotowano dla pomiaru wysokości podstawy czaszki, najniższą wartość odnotowano w serii z cmentarza św. Marka. Nie odnotowano istotnego statystycznie związku między poziomem FA, a występowaniem hipoplazji szkliwa i *cribra orbitalia*. Istotną statystycznie korelację, dla obu płci, odnotowano pomiędzy poziomem FA pomiarów *ba-for. sp.*, *ml-for.sp.* a wysokością podstawy czaszki.

